

Suvestinė redakcija nuo 2019-01-10

Įsakymas paskelbtas: TAR 2014-09-15, i. k. 2014-12297

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL VILKO (*CANIS LUPUS*) APSAUGOS PLANO PATVIRTINIMO**

2014 m. rugpjūčio 28 d. Nr. D1-699
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymo 9 straipsnio 3 dalimi:

1. T v i r t i n u Vilko (*Canis lupus*) apsaugos planą (pridedama).
2. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. vasario 17 d. įsakymą Nr. D1-154 „Dėl Vilko populiacijos gausos reguliavimo plano patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Aplinkos ministras

Kęstutis Trečiokas

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
aplinkos ministro
2014 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr. D1-699

VILKO (*CANIS LUPUS*) APSAUGOS PLANAS

2014 m.

I. VILKO, JO POPULIACIJOS, BUVEINĖS APRAŠYMAS

1. Vilko apibūdinimas

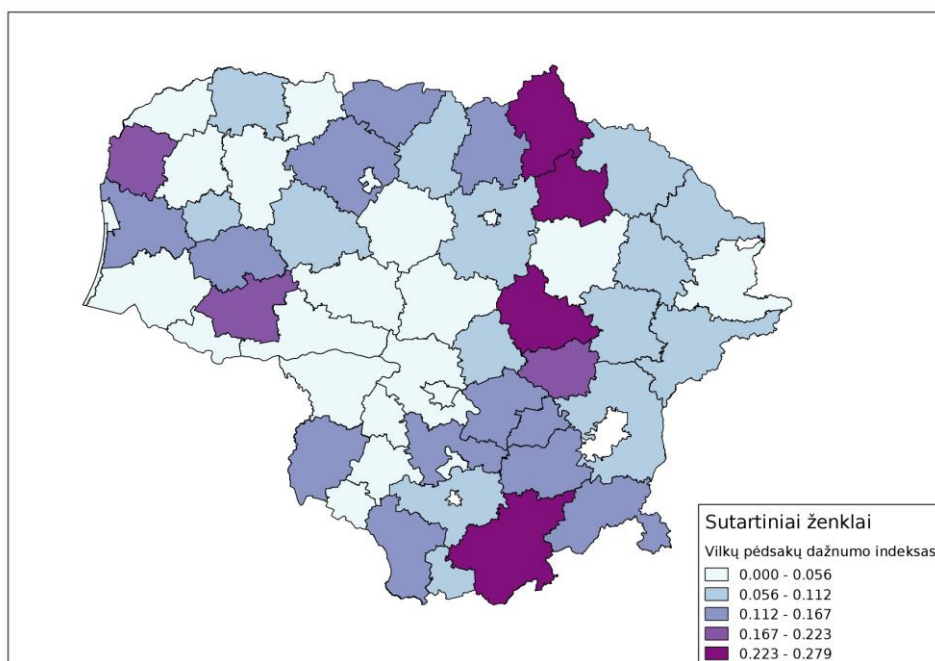
1. Pilkasis vilkas (*Canis lupus*) priskiriamas plėšriųjų žinduolių būriui (*Carnivora*), šuninių (*Canidae*) šeimai. Lietuvoje gyvena porūšis *Canis lupus lupus* Linnaeus, 1758. Vilkas – tai stambiausias natūralioje laukinėje gamtoje gyvenantis šuninių šeimos atstovas. Gyvūno išvaizda išsiskiria storu, raumeningu kaklu (senesni patinai turi ilgesnių plaukų karčius), ilgokomis kojomis, ilgu, nenusmailėjančiu snukiu, trikampiškėmis nedidelėmis ausimis, nuleista ir tiesia uodega, kuri apaugusi ilgesniais plaukais. Kailio spalva nevienoda, gali būti įvairūs pilkos, rusvos, juodos ir gelsvos spalvų deriniai. Patinai yra stambesni už pateles. Vidutinis suaugusio patino svoris 45 kg, vidutinis kūno ilgis 124 cm.

2. Vilko buveinės aprašymas

2. Vilkai yra vietinė, Lietuvoje gyvenanti rūšis, prisitaikanti prie įvairių buveinių gali gyventi ir vesti jaunikius pačiomis įvairiausiomis sąlygomis. Vilkai gali sėkmingai gyventi žmogaus pakeistame kraštovaizdyje. Lietuvos miškų fragmentacija, besiplečianti rekreacija ir ūkinė veikla bei kitos aplinkos sąlygos lėmė vilkų gyvenamų vietų pasirinkimą. Vilkams Lietuvoje priimtinausi I-os miškų grupės (rezervatiniai) miškai, pelkės ir dideli nefragmentuoti miškų masyvai, kur yra maistas, vanduo, saugios vietos poilsiui ir guoliui.

3. Vilkų paplitimas, gausumas ir jų pokyčiai Lietuvoje

3. 1993-1999 m. vilkai buvo paplitę beveik visoje teritorijoje. Vilkų paplitimo teritorija Lietuvoje nuo 2000 iki 2005 m. mažėjo (2000-2002 m. apėmė 80 procentų šalies teritorijos, 2003 m. – 70 proc., 2004 m. – 60 procentų) 2006-2011 m. laikotarpyje vilkų pasiskirstymas darėsi tolygesnis, fragmentiškumas mažėjo. 2010 m. vilkų pėdsakai iš 412 girininkijų (kuriose vyko apskaita) buvo aptikti 111 (26,9 procentų), 2011 m. atlikus apskaitą 352 girininkijose, vilkai aptikti 111-oje (31,5 procentai). 2012 m. atlikus apskaitą 354 girininkijose vilkai aptikti 109-iose (30,8 procentų). 2018 m. nustačius naują apskaitos tvarką, visuose medžioklės plotų vienetuose vasario-kovo mėn. medžioklės plotų naudotojai nuolatinuose apskaitos maršrutuose atliko medžiojamųjų gyvūnų apskaitą pagal pėdsakus sniege, kuri parodė, kad vilkai nuolat lankėsi 48 iš 60 Lietuvos savivaldybių (80 proc.). 2018 m. apskaitos metu pirmą kartą nustatytas pėdsakų dažnumo indeksas, t.y. pėdsakų skaičius, tenkantis 1 km nuolatinio apskaitos maršruto, kuris 2018 m. buvo 0,096 arba beveik 1 pėdsakas/10 km nuolatinio apskaitos maršruto. Kartojant apskaitą pagal pėdsakus sniege tuose pačiuose apskaitos maršrutuose kasmet, bus galima palyginti paplitimo ir santykinės gausos pasikeitimo tendencijas. Santykinės gausos pokyčius galima interpretuoti tik didelėse, ne mažesnėse kaip apskritis, teritoriniuose vienetuose.

1 pav. Vilkų paplitimas Lietuvoje ir pėdsakų dažnumo indeksas (vilkų pėdsakų skaičius/1 km apskaitos maršruto) 2018 metais

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

3¹. Remiantis daugelio Europos šalių patirtimi nustatyta, kad patikimai apskaičiuoti visą populiaciją skaičiuojant atskirus individus neįmanoma, todėl labiau užtikrintas vertinimo būdas, kuris turi ir didesnę praktinę reikšmę populiacijos valdymui, yra besiveisiančių šeimų, ginančių savo teritoriją, (reprodukcinį vienetų) skaičiaus nustatymas. Vėliau visos populiacijos dydžiui įvertinti gali būti taikomas santykio tarp šeimų skaičiaus ir visos populiacijos dydžio perskaičiavimo koeficientas, kuris pagrįstas tuo, kad šalia teritorinių šeimų nuolat yra kitų individų, nedalyvaujančių veisimesi ir neturinčių savo teritorijų. Šis perskaičiavimo koeficientas nustatytas 1:10 pagal Suomijoje atliktus tyrimus ir 1:8 pagal Švedijoje atliktus skaičiavimus, ir pastarieji laikytini artimesniais Lietuvos sąlygoms. Lietuvoje iki 2018 m. buvo siekiama apskaičiuoti visą populiaciją skaičiuojant atskirus individus. 2004-2013 m. pagal atliktas vilko populiacijos apskaitas pagal pėdsakus vertinta, kad Lietuvoje gyveno ne mažiau kaip 200-300 vilkų. Dėl besikeičiančio klimato vis mažiau yra galimybių atlikti kokybišką vilkų apskaitą tinkamomis orų sąlygomis įprastu vienos dienos apskaitos pagal pėdsakus sniege metodu, nes tam būtina, kad ištisinė nauja ir nesuledėjusi sniego danga apskaitos dieną būtų visoje šalyje, be to, apskaitos dieną turi būti sutelktos didelės vykdytojų pajėgos. 2015 m. žiemą šiuo vienos dienos metodu Lietuvos valstybiniuose miškuose suskaičiuota, kad juose gyveno ne mažiau kaip 292 vilkai, t. y. nustatytas minimalus vilkų populiacijos dydis, bet vertinama, kad realus jos dydis buvo didesnis, nes ši apskaita neapėmė privačių miškų. 2016 ir 2017 m. apskaitos nepavyko dėl sniego dangos trūkumo. 2018 m. žiemą nustatyta nauja apskaitos pagal pėdsakus sniege tvarka, pagal kurią medžioklės plotų naudotojai atlieka medžiojamųjų gyvūnų apskaitas nuolatiniuose apskaitos maršrutuose sausio – kovo mėn., patys pasirinkdami apskaitos vykdymo dieną, atsižvelgdami į vietines orų sąlygas, kai sniego danga ne senesnė kaip 72 val., bet ne šviežesnė kaip 24 val. 2018 m. pradėta taikyti nauja apskaitos pagal pėdsakus sniege tvarka leidžia nustatyti vilkų ir kitų stambiųjų plėšrūnų nuolat lankomas teritorijas ir santykinę vilkų gausą, išreiškiamą pėdsakų dažnumo indeksu. Šis apskaitos metodas netinka tiesiogiai apskaičiuoti visos populiacijos gausą pagal atskirus individus (duomenys surenkami per ilgesnį laikotarpį, neišvengiami pakartotinio tų pačių individų apskaitymo atvejai), tačiau atsižvelgiant į tai, kad šiuo metodu surenkami gausūs duomenys iš nuolatinių apskaitos maršrutų, nustatomų neatsižvelgiant į miškų nuosavybės formą kiekviename medžioklės plotų vienetu ir gamtiniame rezervate, jie suteikia vertingos informacijos apie vilkų grupių dydį, leidžia

spřęsti apie řeimų užimamas teritorijas ir įvertinti tikėtiną řeimų skaičių šalyje. Atlikus erdvinę 2018 m. apskaitos pagal pėdsakus sniege rezultatų analizę, įvertinta, kad Lietuvoje yra ne mažiau kaip 34 vilkų řeimos. Pateiktas řeimų skaičiaus įvertinimas laikytinas minimaliu, nes apskaita gali nepastebėti dalies řeimų, be to, apskaitos duomenų erdvinė analizė gali lemti, kad nedideliais atstumais pastebėtos atskiros řeimos gali būti pripažintos viena řeima.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

4. Vilkų paplitimas, populiacijos dydis, buveinių užimamas plotas ir pokyčiai Europoje ir(ar) visame areale

4. Centrinėje ir šiaurinėje Europoje dalyse vilkai buvo išnaikinti XIX a. ir XX a., po Antrojo pasaulinio karo. Jie išliko pietų Europos šalyse (Portugalijoje, Ispanijoje, Italijoje ir Graikijoje), Suomijoje ir Rytų Europoje. 1980 m. vilkų paplitimas Europoje buvo mažiausias, tačiau per pastaruosius keliolika metų populiacija po truputį gausėja ir plinta. Didžiausia vilkų populiacija yra Rytų Europos šalyse ir Balkanų pusiasalyje. Centrinėje ir Vakarų Europoje vilkai daugiausia paplitę kalnuotose vietovėse, kur žmonių tankumas yra mažesnis ir vykdoma mažiau ūkinės veiklos. Vilkų paplitimas čia yra labai nepastovus, išlikusios vilkams tinkamos teritorijos mažos ir izoliuotos. Trys mažesnės subpopuliacijos išskiriamos Iberijos pusiasalyje, Skandinavijoje ir Italijoje-Prancūzijoje.

5. Lietuvoje gyvenantys vilkai sudaro bendrą Baltijos populiaciją su Latvijos, Estijos, šiaurės-rytų Lenkijos, Baltarusijos ir vakarinių Rusijos regionų vilkais. Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje vilkų populiacijos gausos kitimo dinamika pagal oficialią statistiką yra panaši.

6. Latvijoje po medžioklės sezono vilkų lieka ne daugiau, nei 200-300 individų (sumedžiojama apie 200-300 vilkų per sezoną). Latvijos vilkų apsaugos plane nustatytas tikslas palaikyti 300-500 individų populiaciją. Baltarusijos vilkų populiacijos valdymo plano projekte nurodoma, kad 2006-2008 metais šalyje gyveno 834 vilkai, sudarantys 195 řeimas, tačiau numatoma populiaciją sumažinti iki 72 řeimų (504 vilkai po reprodukcijos). Estijos stambiųjų plėšrūnų apsaugos ir valdymo plane 2012-2021 metams nurodyta, kad 2010 metais šalyje buvo 24 vilkų řeimos (apie 230 individų rudenį), numatyta išlaikyti 15-25 reprodukuojančias řeimas (150–250 individų rudenį, prieš medžioklės sezono pradžią). Lenkijoje neribojamas vilkų skaičius (išskyrus probleminių individų medžioklę) ir jų paplitimas. Todėl vienai stambiausių Europos vilkų populiacijų įtakos turi ir vilkų gausos reguliavimo priemonės, o migracija tarp kaimyninių šalių yra svarbus faktorius įtakojantis Baltijos vilkų populiacijos gyvybingumą.

1 lentelė. Vilkų populiacijų dydžiai Europoje 2012 metais (be Baltarusijos ir Rusijos vilkų apskaitų duomenų) pagal šio plano 31 punkte nurodytą mokslinių tyrimų ataskaitą.

Populiacija	Šalys	Dydis (2012 m.), vnt.	Tendencija
Skandinavijos	Norvegija, Švedija	260–330	Didėjanti
Karelijos	Suomija	150–165	Mažėjanti
Baltijos	Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija	870–1400	Pastovi
Centrinės Europos žemumų	Vokietija, Lenkija	36 řeimos	Didėjanti
Karpatų	Slovakija, Čekija, Lenkija, Rumunija, Vengrija, Serbija	3000	Pastovi
Dinarų-Balkanų	Slovėnija, Kroatija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, buvusi Jugoslavijos Respublika Makedonija, Albanija, Serbija (su Kosovu), Graikija, Bulgarija	3900	Pastovi
Alpių	Italija, Prancūzija, Šveicarija, Austrija, Slovėnija	280	Didėjanti

Apeninų pusiasalio	Italija	600–800	Pastovi
Iberijos šiaurės vakarų	Ispanija, Portugalija	2500 (2007 m.)	Mažėjanti
Sierra Morena	Ispanija	1 šeima	Mažėjanti

5. Vilkų veisimosi biologija

7. Lytiškai vilkai subręsta antrųjų gyvenimo metų gale. Vilkų ruja trunka nuo sausio pabaigos iki kovo vidurio. Nėštumo trukmė 62–63 dienos. Dauguma jauniklius veda nuo balandžio pabaigos iki gegužės vidurio, nors pasitaiko ir ankstesnių arba vėlyvesnių vadų. Atsiveda nuo 1 iki 9 vilkiukų. Patelių, vedančių jauniklius pirmą kartą, amžius priklauso nuo buveinės sąlygų, daugiausia nuo maisto gausos. Esant palankioms sąlygoms arba intensyviai populiacijos naudojimui (dideliam medžioklės spaudimui), vilkai pradeda vesti jauniklius jaunesniame amžiuje, taip reikšmingai padidėja populiacijos augimo potencialas. Mažų vilkiukų mirtingumas paprastai yra didelis – tik nedidelė dalis jauniklių išgyvena vienerius metus ar daugiau. Belovežo girioje 50 proc. vilkiukų neišgyvena pirmųjų 3 mėnesių, 65 proc. nesulaukia vienerių metų. Šiaurės Europos šalyse nustatyta, kad patelės, vedusios jauniklius pirmą kartą, iki prasidedant medžioklės sezonui vidutiniškai užaugina 3 jauniklius, o vedusios antrą ir paskesnius kartus, iki medžioklės sezono pradžios būna užauginusios 5 jauniklius. Lietuvoje 1988 m. apibendrintų mokslinių tyrimų duomenimis vilkų vadose rudenį vidutiniškai būna 3,5 jauniklio. Prasidėjus vilkų medžioklės sezonui, dažniau sumedžiojami jauni individai, tai paaiškinama jų mažesniu atsargumu, ypač jeigu jų natūralaus mokymosi iš vyresnių individų procesas buvo sutrikdytas dėl vyresnių individų žūties. Latvijos tyrimų duomenimis, vienerių metų sulaukia tik 11,2 proc. atvestų jauniklių.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

8. Pagrindinis vilkų socialinis darinys yra šeima, ginanti savo teritoriją. Šeimą paprastai sudaro vadinamoji *alfa* vilkų pora, jų šiųmečiai jaunikliai, o vyresnių porų – ir jauni vilkai iš ankstesnių vadų. Dažniausiai tik *alfa* patelė atsiveda jauniklių. Dalį populiacijos sudaro dar nepradėjusios veistis teritoriją ginančios poros, taip pat pavieniai jauni individai, atsiskyrę nuo tėvų arba jų netekę ir klajojantys iš tėvų teritorijos. Vidutinis šeimos dydis Europoje yra 7 (2–15) vilkai, jis priklauso nuo vilkų gyvenimo sąlygų, populiacijos tankumo, medžioklės intensyvumo ir kitų veiksnių. Pastebėta, kad teritoriją ginanti vilkų šeima gali laikinai išsiskirti į smulkesnes įvairaus dydžio grupes, žymėdama teritoriją ar ieškodama grobio, ir tai dažnai gali lemti klaidas nustatant šeimų dydį ir jų skaičių. Tikslių duomenų apie Lietuvos vilkų populiacijos demografinę struktūrą ir šeimos dydžius nėra. Medžiotojų apklausomis paremtais tyrimais nustatyta, kad vidutinis Lietuvos vilkų skaičius šeimoje yra 3–4. Pagal Europinę vilkų valdymo praktiką grupės, susidedančios iš 4 ir daugiau individų, turėtų būti laikomos teritoriją ginančiomis šeimomis, vedančiomis jauniklius. 2018 m. medžiojamųjų gyvūnų apskaitos pagal pėdsakus sniege duomenimis, gautais iš 881 apskaitos vieneto (apskaitos vienetas yra medžioklės plotų vienetas arba gamtinis rezervatas, kuriame yra nuo 1 iki 4 nuolatinių apskaitos maršrutų), vilkų pėdsakų buvo aptikta 232 apskaitos vienetų (26 proc. nuo apskaitoje dalyvavusių apskaitos vienetų arba 24 proc. nuo visų apskaitos vienetų, kuriuose turėjo būti atliekama apskaita). Atlikus analizę nustatyta, kad didžiausia individų gausa viename apskaitos vienete svyravo nuo 1 iki 14 individų. Spėjamų vilkų šeimų, susidedančių iš 4 ir daugiau individų, pėdsakų buvo aptikta 54 apskaitos vienetuose, šių populiacijos vienetų vidutinis dydis – 4,6 individo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

9. Lietuvos vilkų populiacijos genetinė įvairovė yra ne mažesnė nei kitose Europos šalyse, tačiau tyrimai šioje srityje nepakankami.

6. Vilkų mityba, migracija, žiemojimas ir migravimas

10. Būdamas plėšrūnas, vilkas ekosistemoje užima aukščiausią mitybinę grandį. Lenkijoje, Belovežo girioje atlikto tyrimo duomenimis, 63 procentų vilkų dietos sudarė taurieji elniai, 28 procentai – šernai ir 4 procentai – stirnos. Šios proporcijos skyrėsi nuo faktinės grobio rūšių gausos teritorijoje tyrimo metu, kuris atskleidė, kad vilkai dažniau renkasi medžioti elnius, nei stirnas ar šernus. Pagrindinę raciono dalį Lietuvoje paprastai sudaro vietovėje dominuojantys kanopiniai. Taip pat nemažą dalį sudaro bebrai. Smulkūs graužikai paprastai sudaro 2–10 procentų vilkų maisto, dažniau jais minta jauni vilkai. Taip pat vilkai gali misti kiškiais, smulkesniais plėšrūnais, paukščiais, ropliais, uogomis ir vaisiais. Vilkų grobiu tampa ir ūkiniai gyvūnai. Lietuvoje žiemą vilkai neretai badauja. Tikėtina, kad teritorijose, kuriose afrikinio kiaulių maro pasireiškimo pirmaisiais metais masiškai dvesia šernai, vilkų racione vyrauja dvėseliena, tačiau vėliau šios ligos paveiktose teritorijose didesnę dalį vilkų mitybos racione sudarys kitos kanopinių žvėrių rūšys, bebrai. Tyrimai kitose šalyse atskleidžia tendenciją, kad didžiųjų plėšrūnų daroma žala ūkiniam gyvūnams priklauso nuo vilkų natūralaus grobio gausos, kuri nulemia ir šių plėšrūnų gausos netolygumus, todėl žalos ūkiniam gyvūnams atvejų registruojama mažiau ten, kur sumažėja vilkų natūralaus grobio.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

10¹. Ūkinių gyvūnų užpuolimų, priskirtų vilkams, atvejų dažnumas savivaldybėse per 2013-2017 m. buvo labai netolygus. Šilalės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybėse tokių atvejų per paskutiniuosius 5 metus skaičius buvo didžiausias Lietuvoje ir atitinkamai sudarė 142 ir 109 atvejus. Klaipėdos rajono, Alytaus rajono ir Varėnos, Rokiškio, Anykščių, Ignalinos, Biržų ir Lazdijų rajonų savivaldybėse vilkų užpultų ūkinių gyvūnų atvejų per 5 metus skaičius siekė nuo 50 iki 100 atvejų. Kalvarijos, Kaišiadorių, Kupiškio, Ukmergės, Trakų, Tauragės, Elektrėnų, Molėtų, Širvintų, Prienų rajonų savivaldybėse vilkų užpultų ūkinių gyvūnų atvejų per 5 metus skaičius siekė nuo 26 iki 49, tačiau bent vienais metais šis skaičius buvo perkopęs 10 atvejų ribą. Likusiose savivaldybėse vilkų užpultų ūkinių gyvūnų atvejų nebuvo visai arba jų skaičius per 5 metus nepasiekė 20 atvejų. Švedijoje atliktais tyrimais nustatyta, kad po pirmojo ūkinių gyvūnų užpuolimo atvejo pakartotinio užpuolimo tikimybė tame pačiame ūkyje yra 55 kartus didesnė, nei bet kuriame kitame ūkyje apylinkėse, t. y. jeigu pirmasis vilkų užpuolimas gali būti laikomas sunkiai nuspėjamu, tai paskesni užpuolimai yra daug lengviau prognozuojami. Į tai būtina atsižvelgti taikant žalos prevencijos priemones. Kitų tyrimų metu nustatyta, kad ne visi vilkų individai vienodai linkę užpulti ūkinius gyvūnus. Individuali patirtis lemia, kad kai kurie vilkai gali tapti problemineis individais, linkusiais dažniau nei kiti vilkai užpulti ūkinius gyvūnus. Probleminiai individai dažniausiai susiformuoja iš jaunų vilkų, anksti netekusių vieno ar abiejų tėvų. Mokymasis medžioti laukinius kanopinius žvėris trunka iki tol, kol jaunas vilkas palieka tėvų teritoriją, bet svarbiausi yra pirmieji 9 gyvenimo mėnesiai. Kanadoje atliktais tyrimais nustatyta, kad ypač didelė probleminių individų susiformavimo rizika kyla, jeigu vilkų medžioklė pradedama anksčiau nei jaunikliams sukanka 6 mėn., kas Lietuvos sąlygomis apytikriai atitiktų spalio mėn.

Papildyta punktu:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

11. Vilkų daroma įtaka pagrindinio jų grobio populiacijai nėra vienareikšmė. Vilkai paprastai pirma sumedžioja susirgusius ir nusilpusius žvėris, taip sustiprindami grobio populiaciją. Taip pat vilkai gali reikšmingai paveikti izoliuotų grobio populiacijų gausą. Tačiau šis poveikis yra abipusis (mažėjant grobio, mažėja ir vilkų skaičius), o dalinis ar visiškas grobio populiacijos išnaikinimas paprastai tikėtinas tik tada, kai prisideda kiti faktoriai (medžioklė, gaisrai, kitos grobio populiacijai nepalankios sąlygos).

12. Lietuvoje vilkas natūralių priešų neturi. Jo konkurentais dėl maisto gali būti lapės, usūriniai šunys, dėl dvėselienos – šernai, krankliai. Vilkas, kaip didysis plėšrūnas, vaidina svarbų vaidmenį ekosistemoje, nes didieji plėšrūnai mažina vidutinio dydžio plėšrūnų (lapių, usūrinių šunų) gausą juos sudraskydami ne tiek dėl maisto, kiek dėl konkurencinių priežasčių, taip pat keičia jų elgesį, visa tai mažina vidutinio dydžio plėšrūnų produktyvumą. Moksliniuose darbuose

skelbiama, kad pagausėjus didžiųjų plėšrūnų, vidutinio dydžio plėšrūnų neproporcingai sumažėja (apytikriai keturis kartus), todėl, šalindami konkurentus dėl to paties grobio, vilkai kartu su lūšimis leidžia atsigauti kai kurioms pastaraisiais metais lapių ir usūrinių šunų stipriai nualintoms žinduolių ir paukščių rūšims, kurios yra vidutinių plėšrūnų grobio objektai: tetravinams, antims, pilkiesiems ir baltiesiems kiškiams, net stirnoms.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

13. Vilkai yra teritoriniai gyvūnai – šeima turi savo teritoriją, kurią gina nuo kitų vilkų. Lietuvoje nėra tirta, kokią teritoriją užima vilkų šeima, tačiau, gretimų šalių duomenimis, lygumų miškingose vietovėse vilkų šeima gali užimti apie 100–300 km² plotą. Šeimos užimamos teritorijos dydis priklauso nuo vilkų paplitimo, grobio gausos ir kitų veiksnių. Teritorinis gyvenimo būdas ir socialinis elgesys yra vilkų gausos savireguliacijos veiksniai, taip pat lemiantys jų plitimą į gretimas vietas. Tinkamų teritorijų skaičius riboja vilkų šeimų kiekį konkrečioje vietovėje, socialinis elgesys riboja jaunikius atsivedančių patelių skaičių, o nuo šeimų atsiskyrę vilkai, ieškodami sau teritorijos, plinta į aplinkines sritis.

7. Vilko rūšies nacionalinis ir tarptautinis teisinis statusas

14. Lietuva 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. I-985 „Dėl Biologinės įvairovės konvencijos ratifikavimo“ prisijungė prie Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvencijos. Šios konvencijos tikslas yra užtikrinti biologinės įvairovės išsaugojimą, ir ją pasirašiusios šalys įsipareigoja imtis tam reikiamų priemonių.

15. Lietuvoje vilkas priskiriamas prie saugomų rūšių, kadangi Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencijos (Berno konvencijos) ratifikavimo“ 1996 m. birželio 11 d. ratifikuota Berno konvencija. Šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalis numato, kad vilkams taikomos ne Konvencijos II priedėlyje, o III priedėlyje numatytas apsaugos režimas. Dėl šios priežasties Lietuvai yra netaikomas Berno konvencijoje įtvirtintas draudimas medžioti vilkus.

16. Lietuva 2001 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos ratifikavimo“ ratifikavo Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvenciją. Pagal šią konvenciją, vilkas yra įtrauktas į II priedą – rūšių, kurioms gali grėsti išnykimas ir būtina griežtai reguliuoti jiems priklausančių egzempliorių prekybą ir riboti rūšims priklausančių egzempliorių naudojimą, kuris nesuderinamas su jų išlikimu.

17. Lietuvos vilkų populiacija įrašyta į 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 2 tomas, p. 102) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2006/105/EB (OL 2006 L 363, p. 368) (toliau – Buveinių direktyva) V priedą, Europos bendrijos svarbos rūšių, kurių ėmimui iš gamtos ir naudojimui gali būti taikomos tvarkymo priemonės, sąrašą.

18. Akto dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL 2003 L 236, p. 33) II priedas numato Buveinių direktyvos teksto pakeitimus, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos vilkų populiacijos įtraukiamos ne į Buveinių direktyvos II ir IV priedus, o į Buveinių direktyvos V priedą, kas leidžia vilkų populiacijos gausos valdymą medžioklės būdu.

19. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. D1-284 „Dėl aplinkos ministro 2001 m. gruodžio 12 d. įsakymo Nr. 592 „Dėl duomenų kaupimo apie Europos Bendrijos svarbos gyvūnų ir augalų rūšis“ pakeitimo“ vilkas įtrauktas į Europos bendrijos svarbos gyvūnų ir augalų rūšių, kurių ėmimui iš gamtos ir naudojimui gali būti taikomos tvarkymo priemonės, sąrašą.

20. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 258 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“ patvirtintose Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse nustatyta, kad:

20.1. vilkas yra priskiriamas prie stambiosios medžiojamosios faunos;

20.2. vilkus galima medžioti nuo spalio 15 d. iki balandžio 1 d. (išnaudojus nustatytą vilkų sumedžiojimo limitą, vilkų medžiojimo sezonas nutraukiamas anksčiau);

20.3. vilkų naudojimas ribojamas nustatant sumedžiojimo limitą, kurį Lietuvos Respublikoje tvirtina Aplinkos ministerija, atsižvelgusi į mokslininkų pateiktas rekomendacijas.

21. Laukinių gyvūnų rūšims ir jų buveinėms padarytos žalos apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. rugpjūčio 12 d. įsakymu Nr. D1-695 „Dėl Laukinių gyvūnų rūšims ir jų buveinėms padarytos žalos apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“, numato 870 Eur bazinį tarifą už sunaikintą vilką.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

22. Vilkas visose Baltijos šalyse yra medžiojamas, limitų sistema vilkų medžioklei reguliuoti Estijoje įvesta 2002 m., Latvijoje – 2004 m, o Lietuvoje – 2005 m.

23. Lenkijoje vilkas yra įtrauktas į Buveinių direktyvos II ir V priedus, todėl jam steigiamos Natura 2000 teritorijos, tačiau yra leidžiama medžioklė kitose teritorijose. Vilkų medžioklė vykdoma tik probleminių individų atveju.

24. Baltarusija yra pasirašiusi Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvenciją bei Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvenciją (CITES). 2009 metų vilkų populiacijos valdymo plane numatyta vilkų medžioklę zonuoti, išskiriant regionus, kur vilkai naikintini, kur medžiojami ir kur saugomi.

II. VILKŲ POPULIACIJOS BŪKLĖS IR BUVEINĖS ĮVERTINIMAS

8. Vilkų populiacijos būklės stebėseną ir įvertinimą

Pakeistas poskirsnio pavadinimas:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

25. Lietuvos vilkų populiacijos būklės stebėseną atliekama pagal 2 lentelėje nurodytus principus, kurie taikytini ir kitų didžiųjų plėšrūnų stebėsenai.

2 lentelė. Vilkų ir kitų didžiųjų plėšrūnų populiacijų būklės stebėsenos principai

Stebimi parametrai	Nustatymo metodas	Domenų rinkimo ir analizės pateikimo laikas	Duomenų rinkėjai, analizės vykdytojai, jų atliekami veiksmai
populiacijos erdvinis paplitimas (arealas)	1) pranešimų registravimo visus metus metodas (toliau – PRVM metodas)	duomenų rinkimas – visus metus; apibendrinimas – gegužės 1 d.	pranešimus apie didžiuosius plėšrūnus siunčia visi medžioklės plotų naudotojai (toliau šioje lentelėje – MP naudotojai), saugomų teritorijų

			direkcijos, savanoriai, kiti informacijos apie vilkus turintys asmenys; duomenų tvarkymą ir analizę organizuoja Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau šioje lentelėje – VSTT) savarankiškai arba pasitelkdama mokslo institucijas
	2) apskaita pagal pėdsakus sniege nuolatiniuose apskaitos maršrutuose (nustatant pėdsakų dažnumo indeksą)	duomenų rinkimas – sausio – kovo mėn.; apibendrinimas – iki gegužės 1 d.	apskaitas atlieka MP naudotojai, rezervatuose - saugomų teritorijų direkcijos, sudaromos sąlygos dalyvauti savanoriams
populiacijos dydis (vilkų – šeimų ir reprodukcijos atvejų skaičius)	1) PRVM metodas	duomenų rinkimas – visus metus; apibendrinimas – gegužės 1 d.	pranešimus apie didžiuosius plėšrūnus siunčia visi MP naudotojai, saugomų teritorijų direkcijos, savanoriai, kiti suinteresuoti asmenys; duomenų tvarkymą ir analizę organizuoja VSTT

			savarankiškai arba pasitelkdama mokslo institucijas
	2) apskaita pagal pėdsakus sniege nuolatiniuose apskaitos maršrutuose (analizės metu nustatant vilkų šeimų skaičių)	duomenų rinkimas – sausio – kovo mėn.; apibendrinimas – iki gegužės 1 d.	apskaitas atlieka MP naudotojai, rezervatuose – saugomų teritorijų direkcijos, sudaromos sąlygos dalyvauti savanoriams
	3) genetiniai tyrimai populiacijos dydžiui nustatyti imant mėginius iš: a) sumedžiotų ar rastų negyvų individų audinių; b) iš ekskrementų, surenkamų tikslinių tyrimų metu	audinių pavyzdžiai renkami visus metus; ekskrementai genetiniams tyrimams renkami specialaus tyrimo laikotarpiu	tyrimai atliekami VSTT užsakymu; tyrimus atlieka mokslo institucija ar kitas paslaugos tiekėjas, turintis darbo patirtį laukinių gyvūnų genetinių tyrimų srityje; sumedžiotų ar rastų negyvų individų audinių mėginius renka MP naudotojai, rezervatuose rastų – saugomų teritorijų direkcijos
vadų dydis	vilkų – anatominis sumedžiotų ar rastų negyvų suaugusių vilkų patelių tyrimas, siekiant išsiaiškinti	medžioklės sezono metu ar bet kuriuo kitu metu radus žuvusių suaugusių patelių	tyrimus atlieka VSTT ar jos užsakymu – mokslo institucija ar kitas paslaugos tiekėjas; vilkų individus ar jų kūnų dalis tyrimui

	patelių amžių ir vadų dydį		pristato MP naudotojai, rezervatuose rastų – saugomų teritorijų direkcijos arba tyrimams pasiima paslaugos tiekėjas; tyrimo rezultatai apibendrinami vieną kartą metuose
	kitų didžiųjų plėšrūnų – PRVM metodu ir anatomiškai tiriant rastas negyvas suaugusias pateles	visus metus; apibendrinimas – gegužės 1 d.	pranešimus apie didžiuosius plėšrūnus siunčia visi MP naudotojai, saugomų teritorijų direkcijos, savanoriai, kiti suinteresuoti asmenys; kitų didžiųjų plėšrūnų individas ar jų kūnų dalis tyrimui pristato MP naudotojai, rezervatuose rastų – saugomų teritorijų direkcijos arba tyrimams pasiima paslaugos tiekėjas
populiacijos demografinė struktūra	pranešimų apie kiekvieną sumedžiotą ar rastą negyvą vilką rinkimas	duomenys apie rastus negyvus ir paimtus iš gamtos ne medžioklės sezono metu individas renkami visus	pranešimus apie vilko sumedžiojimą pildo MP naudotojas; pranešimus apie vilko sumedžiojimą

		metus; duomenys apie sumedžiotus vilkus - nuo spalio 15 d. iki medžioklės sezono pabaigos	priima Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD); AAD perduotus duomenis analizuoja VSTT taikant PRVM metodą, taip pat organizuoja iltinių dantų šaknų mėginių tiksliam amžiui nustatyti ir raumenų audinio mėginių genetiniams tyrimams surinkimą; pranešimus apie rastus negyvus vilkus siunčia visi MP naudotojai, saugomų teritorijų direkcijos, savanoriai, kiti suireresuoti asmenys, duomenis analizuoja VSTT
	kitų didžiųjų plėšrūnų – PRVM metodas	duomenys renkami visus metus; duomenų apibendrinimas – gegužės 1 d.	pranešimus apie kitus didžiuosius plėšrūnus siunčia visi MP naudotojai, saugomų teritorijų direkcijos, savanoriai, kiti

			suinteresuoti asmenys; duomenų tvarkymą ir analizę organizuoja VSTT savarankiškai arba pasitelkdama mokslo institucijas
sumedžiojimo duomenys (tik vilkų)	pranešimų apie kiekvieną sumedžiotą vilką rinkimas	per 12 val. po sumedžiojimo	pranešimus apie vilko sumedžiojimą pildo MP naudotojas; pranešimus apie vilko sumedžiojimą priima AAD; AAD perduotus duomenis analizuoja VSTT
žalos dydis ir geografinis paplitimas	pranešimų apie žalos atvejus rinkimas	visus metus duomenų perdavimas – per 48 val. po žalos registracijos	savivaldybės, dalyvaujant MP naudotojui ir AAD, fiksuoja tikslią žalos atvejo vietą, identifikuoja žalą padariusių plėšrūnų rūšį ir skaičių; duomenis analizuoja VSTT savarankiškai arba pasitelkdama mokslo institucijas
ligų pasireiškimas	didžiųjų plėšrūnų ligų požymių ir kitų anomalijų registravimas	duomenys kaupiami visus metus; duomenys apibendrinami gegužės 1 d.	vilkų ligų ir kitų anomalijų pasireiškimą fiksuoja MP naudotojai pranešimuose apie

			sumedžiotus vilkus, teikiamuose AAD; AAD perduotus duomenis analizuoja VSTT savarankiškai arba pasitelkdama mokslo institucijas; kitų didžiųjų plėšrūnų atveju – duomenis apie ligas renka ir analizuoja VSTT iš pranešimų apie rastus negyvus didžiuosius plėšrūnus; pranešimai rengiami dalyvaujant Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos specialistams
--	--	--	--

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

Nr. [D1-12](#), 2019-01-09, paskelbta TAR 2019-01-09, i. k. 2019-00298

26. Neteko galios nuo 2019-01-10

Punkto naikinimas:

Nr. [D1-12](#), 2019-01-09, paskelbta TAR 2019-01-09, i. k. 2019-00298

27. Vilko populiacijos būklės stebėsenai reikalingų duomenų rinkimas ir išvadų parengimas gali būti finansuojamas Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir kitų fondų ar programų, kitomis valstybės biudžeto lėšomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

9. Grėsmės ir ribojantys veiksniai

28. Pagrindinės vilkų populiacijai ir jos apsaugai Lietuvoje kylančios grėsmės yra tarpusavyje susijusios. Grėsmių sąrašas, aktualumas ir įtaka populiacijai gali kisti dėl įvairių

aplinkybių, kurių dalis nėra susijusios su vilkų populiacijos valdymu (pavyzdžiui, miškingumo ar kanopinių žvėrių gausos pokyčių).

3 lentelė. Grėsmių vilkui apibendrinimas.

Grėsmė	Aprašymas
Nepagrįstai didelio limito nustatymas	Grėsmės poveikis didelis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai vidutinis. Nepagrįstai didelio limito nustatymo grėsmė susijusi su tikimybe, kad sumedžiojimas viršys populiacijos atsistatymo ir/ar augimo potencialą bei pažeis populiacijos socialinę struktūrą, jeigu pervertinamas populiacijos dydis. Pagrindinis rizikos faktorius – neteisingai įvertinta populiacijos būklė, dinamika ir perspektyvos, o tai tiesiogiai priklauso nuo populiacijos stebėsenos (vykdomų apskaitų) ir ilgamečių tendencijų analizės. Galima grėsmės išsipildymo pasekmė – reikšmingas populiacijos gausos ir/ar paplitimo sumažėjimas, kuris gali neigiamai paveikti populiaciją, jos išlikimą. Pagrindiniai grėsmės sumažinimo būdai – kuo patikimesnė populiacijos stebėseną (apskaitos), adekvatus medžioklės reguliavimas, tendencijų stebėjimas ir reagavimas į neigiamus pokyčius.
Brakonieriavimas	Grėsmės poveikis didelis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai nenustatytas. Brakonieriavimas gali lemti, kad dalis iš populiacijos išimtų individų bus nefiksuoja jokia apskaitose. Tai sudarys papildomas paklaidas vertinant su medžiokle susijusių valdymo sprendimų adekvatumą, vertinant populiacijos būklę ir kitimo tendencijas. Pagrindiniai grėsmės sumažinimo būdai – visuomenės (ypač medžiotojų ir ūkininkų) švietimas apie tikrąją vilkų reikšmę (tiek žala, tiek naudą), nepakantumo brakonieriavimui ugdymas, griežta trofėjų apskaita, efektyvi kontrolė ir baudų skyrimas.
Buveinių stoka ir fragmentacija	Grėsmės poveikis vidutinis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai mažas. Lietuvoje vilkas yra miškingų teritorijų gyventojas, todėl tinkamų buveinių stokos ir fragmentacijos grėsmė labiausiai susijusi su miškų fragmentacija ir trikdymu. Mažėjant tinkamiausių buveinių, vilkai užima mažiau tinkamas – labiau sukultūrintas, su intensyvesne žmogaus veikla – tačiau dėl laukinio grobio stokos daugiau ūkinių gyvūnų tampa vilkų grobiu. Dėl to mažėtų vilkų priimtumas visuomenės akyse, o tai jau būtų grėsmė ilgalaikiam vilkų išlikimui Lietuvoje. Pagrindiniai grėsmės sumažinimo būdai yra susiję su miškingumo didinimu, I ir II miškų grupės miškų išsaugojimu.
Mitybinės bazės stoka	Grėsmės poveikis didelis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai mažas. Dėl natūralių priežasčių kilęs mitybinės bazės sumažėjimas paprastai lemia vilkų populiacijos sumažėjimą, persiorientavimą į kitų rūšių medžioklę. Mitybinės bazės stoka gali atsirasti dėl natūralių kanopinių žvėrių gausos pokyčių (kanopinių žvėrių ligos, kanopinių žvėrių sumažėjimas dėl buveinių pokyčių), dėl vilkų gausos pokyčių, dėl tiesioginės žmogaus įtakos kanopinių populiacijoms (medžioklė ir brakonieriavimas). Pagrindiniai grėsmės sumažinimo būdai – kanopinių žvėrių, kurie Lietuvoje sudaro vilkų mitybos pagrindą, medžioklės reguliavimas.
Trikdymas	Grėsmės poveikis vidutinis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai vidutinis. Vilkai paprastai renkasi mažesnio ūkinio ir rekreacinio naudojimo intensyvumo, rečiau apgyvendintas ir toliau nuo pagrindinių transporto magistralių esančias miškingas teritorijas. Galima išskirti laikiną trikdymą (medienos ruošą, rekreacija ir turizmas, medžioklė) ir nuolatinį trikdymą (urbanizuotų ar urbanizuojamų teritorijų ir

	susisiekimo infrastruktūros keliamas trikdymas). Ribojant laikiną trikdymą reikia atsižvelgti į tai, kad vilkai jam yra jautriausios ir jauniklių atsivedimo bei auginimo (pirmus mėnesius) metu.
Žūtys keliuose ir dirbtiniai plitimo barjerai	Grėsmės poveikis mažas, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai mažas. Ši grėsmė daugiausia susijusi su autotransporto infrastruktūra. Užsienio šalyse darytuose tyrimuose nustatyta, kad vilkai gali nesunkiai kirsti ir kelių juostų magistrales, pereiti kitiems gyvūnams skirtomis perėjomis. Tačiau turėdamas pasirinkimą vilkas rinksis kryptį, kur nereikės įveikinti tokių kliūčių. Todėl galimas ilgalaikis efektas, kad toliau vystantis infrastruktūrai ir intensyvėjant transportui tam tikros teritorijos taps mažiau patrauklios ir sunkiau apgyvendinamos vilkų. Pagrindinis grėsmės sumažinimo būdas – įrenginėti gyvūnams skirtas perėjas virš kelių (bendrai visiems stambiesiems žinduoliams).
Neigiamas visuomenės požiūris	Grėsmės poveikis didelis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai didelis. Neigiamas visuomenės požiūris į vilką yra viena pagrindinių grėsmių, nors ji ir nėra tiesioginė. Jei visuomenė, o ypač ūkininkai, laikys vilką kenkėju, jokios kitos grėsmių mažinimo priemonės nebus pakankamai efektyvios ir neįsiekti užsibrėžtų ilgalaikių tikslų. Pagrindinės neigiamo požiūrio į vilkus priežastys – daroma žala gyvūnų augintojams ir baimė dėl tiesioginės grėsmės žmogui. Visais šiais atvejais svarbiau yra ne faktais ar moksliniais tyrimais patvirtinta tikrovė, o įsivaizduojama grėsmė ir žala, kurie dažnai yra perdujami dėl žinių stokos ir dėl neigiamo kultūrinio vilkų įvaizdžio. Grėsmė mažintina nuolat šviečiant visuomenę, ypač pagrindines suinteresuotas visuomenės grupes, vaikus ir jaunimą, visapusiškai pristatant tiek vilkų naudą, tiek tikrąją jo daromą žalą ar keliamą grėsmę
Hibridizacija su šunimis	Grėsmės poveikis vidutinis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai mažas. Morfologiškai nustatyti pavieniai vilkų ir šuns hibridų atvejai Lietuvoje. Nors paprastai vilkai yra nepakantūs šunims, tačiau galimas ir natūralus kryžminimasis arba neteisėtas žmogaus organizuotas sukryžminimas. Laikoma, kad hibridai yra pavojingesni už vilkus. Ypač pavojingi – žmogaus sukryžminti hibridai, paleisti ar pabėgę į laisvę. Pagal atliktus tyrimus, hibridų tarp Lietuvos vilkų pasitaiko retai. Pagrindinis grėsmės mažinimo būdas – užtikrinti efektyvią kontrolę, kad nelaisvėje laikomi vilkai nebūtų kryžminami su šunimis, o turimi hibridai – sterilizuoti ir patikimai laikomi nelaisvėje. Patikimai nustatyti, kad laisvėje gyvenantis vilkas yra hibridas nėra paprasta, nebent jis elgiasi išskirtinai nenatūraliai arba turi nenatūralius vilkui morfologinius požymius. Todėl tiesioginių priemonių kovoti su šia grėsme beveik nėra. Netiesioginis būdas – užtikrinti sveiką vilkų populiaciją, kuri, tikėtina, pati apsisaugos nuo hibridų. Tiesioginė priemonė (sumedžiojimas) taikytina tuo išskirtiniu atveju, kai galima patikimai nustatyti, kad vilkas tikrai yra hibridas ir kelia padidintą grėsmę.
Ligos	Grėsmės poveikis vidutinis, aktualumas Lietuvos vilko populiacijai nenustatytas. Vilkų populiacijos gyvybingumui ir išlikimui grėsmę keliančių ligų išplitimo grėsmė turimais duomenimis yra nedidelė. Pasiutligės atvejai pastaraisiais dešimtmečiais yra labai reti. Užsikrėtimas parazitais nors ir įprastas, tačiau to įtaka visai populiacijai netirta.

10. Moksliniai tyrimai ir inventorizacija

29. Vilkų biologijos ir ekologijos tyrimai Lietuvoje pradėti penktajame dešimtmetyje. Vilko mityba paskutinį kartą tyrinėta 2004-2012 metų laikotarpiu. Nuo 2004 metų atliekami inventorizaciniai vilkų tyrimai (paplitimas, skaitlingumas, genetinė populiacijos struktūra), užsakomi ir finansuojami Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos. Vilkų monitoringas, atliekamas pagal Aplinkos apsaugos agentūros užsakymus, vykdytas kelis kartus, paskutinis jų 2008 metais. Duomenys apie mokslinius tyrimus ir jų rezultatų skelbimą pateikti šio plano 4 lentelėje.

30. Vilkų populiacijos valdymo ir ekologijos mokslinių tyrimų apibendrinimas pateiktas Kalgario universitete išleistoje monografijoje apie pasaulio vilkus, kurioje Baltijos šalims skirtas skyrius: Jedrzejewski, W., Jedrzejewska, B., Andersone-Lilley, Z., Balciauskas, L., Mannil, P., Ozolins, J., Sidorovich, V. E., Bagrade, G., Kubarsepp, M., Ornicans, A., Nowak, S., Pupila, A., Zunna, A. 2010. Synthesizing wolf ecology and management in Eastern Europe: similarities and contrasts with North America / The world of wolves: new perspectives on ecology, behaviour and management / ed. by M. Musiani, L. Boitani, P.C. Paquet. University of Calgary Press. P. 207–233.

31. Aktualiausi duomenys apie vilkų populiacijų būklę ir valdymą Europoje pateikti ataskaitoje: Petra Kaczensky, Guillaume Chapron, Manuela von Arx, Djuro Huber, Henrik Andren, and John Linnell (Editors). 2012. Status, management and distribution of large carnivores – bear, lynx, wolf & wolverine – in Europe.

32. Vilkų moksliniai tyrimai atlikti 1958–2010 metais pateikti šio plano 2 priede.

III. VILKO RŪŠIES PALANKIOS APSAUGOS BŪKLĖS APIBRĖŽIMAS

33. Palanki vilko rūšies apsaugos būklė apibrėžiama tokias kriterijais:

33.1. populiacija stabili, ne mažesnė kaip 31 šeima (bendras populiacijos dydis ne mažesnis kaip 250 individų žiemos pabaigoje), arba gausėjanti ir populiacijos naudojimo apimtys nesukelia grėsmės rūšies ilgalaikiam išlikimui šalyje ir grėsmės Baltijos vilkų populiacijai;

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

33.2. rūšies arealas šalyje nemažėja ir nėra tikėtina, kad sumažės ateityje, o vilkų individai reguliariai sutinkami ne mažiau kaip 60 procentų Lietuvos savivaldybių;

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

33.3. rūšies buveinė yra pakankamai didelė, jos esama fragmentacija, rūšies trikdymas buveinėje ir kiti specifiniai buveinės požymiai užtikrina, kad populiacija išliks gyvybinga ilgą laiką ir nėra tikėtina, kad šie specifiniai buveinės požymiai pablogės ateityje.

IV. VILKŲ POPULIACIJOS NAUDOJIMAS IR GAUSOS REGULIAVIMAS

Pakeistas skyriaus pavadinimas:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

34. Vilkų populiacijos gausa reguliuojama vilkus medžiojant Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka, kiekvienam medžioklės sezonui tvirtinant vilkų sumedžiojimo limitą.

35. Vilkų populiacijos gausos reguliavimas nevykdomas rezervatuose ir jų buferinės apsaugos zonose. Nacionaliniuose parkuose, telmologiniuose, ornitologiniuose ir botaniniuose-zoologiniuose draustiniuose, Žuvinto biosferos rezervate vilkai gali būti paimti (sumedžioti) iš jų buveinių tik gavus leidimą Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-622 „Dėl Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka, siekiant šiame tvarkos apraše nurodytų tikslų.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

36. Aplinkos ministerija, siekdama užtikrinti palankią vilko rūšies apsaugos būklę ir atsižvelgdama į vilkų populiacijos būklės stebėsenos duomenis, mokslinius tyrimus, einamajam medžioklės sezonui iki spalio 15 d. patvirtina vilkų sumedžiojimo limitą, atsižvelgdama į šias sąlygas:

36.1. jeigu vilkų šeimų yra 12 ar mažiau (visa populiacija 100 ar mažiau individų žiemos pabaigoje) – vilkai nemedžiojami;

36.2. kai populiacijos dydis didesnis nei 12 šeimų, bet nesiekia 31 šeimos (visa populiacija 100–250 individų žiemos pabaigoje), populiacijos naudojimas planuojamas taip, kad būtų užtikrintas jos tolygus augimas iki ne mažiau kaip 32 šeimų. Sumedžiojimas planuojamas taikant rajonavimą pagal vilkų ūkiniams gyvūnams daromos žalos dydį bei pasiskirstymą. Sumedžiojimo limitas nustatomas iki pusės metinio prognozuojamo populiacijos prieaugio, kuris apskaičiuojamas nustatytą besiveisiančių šeimų skaičių padauginant iš 3,25 (vidutinio jauniklių skaičiaus vadoje rudenį, įvertinant natūralų mirtingumą). Patvirtinant vilkų sumedžiojimo maksimalų metinį limitą gali būti nustatoma, kad jis naudojamas dalimis, antrosios ir kitų dalių limitai (neviršijus patvirtintos bendros metinės limito normos) peržiūrimi vilkų medžioklės sezono galiojimo laikotarpiu atsižvelgiant į jo panaudojimo rezultatus (palyginus juos su praeitų penkerių metų rezultatais) ir kitus naujus vilkų populiacijos stebėsenos duomenis;

36.3. kai populiacijos dydis nuo 32 iki 62 šeimų (visa populiacija 250–500 individų žiemos pabaigoje), populiacijos naudojimas planuojamas taip, kad būtų užtikrintas jos ilgalaikis stabilumas šiose ribose. Sumedžiojimo planavimui gali būti taikomas rajonavimas atsižvelgiant į vilkų ūkiniams gyvūnams daromos žalos dydį. Sumedžiojimo limitas nustatomas iki metinio prognozuojamo populiacijos prieaugio ribos, kuris apskaičiuojamas nustatytą besiveisiančių šeimų skaičių padauginant iš 3,25 (vidutinio jauniklių skaičiaus vadoje rudenį, įvertinant natūralų mirtingumą). Patvirtinant vilkų sumedžiojimo maksimalų metinį limitą gali būti nustatoma, kad jis naudojamas dalimis, antrosios ir kitų dalių limitai (neviršijus patvirtintos bendros metinės limito normos) peržiūrimi vilkų medžioklės sezono galiojimo laikotarpiu atsižvelgiant į jo panaudojimo rezultatus (palyginus juos su praeitų penkerių metų rezultatais) ir kitus naujus vilkų populiacijos stebėsenos duomenis;

36.4. jeigu vilkų yra daugiau kaip 62 šeimos (visa populiacija 500 ar daugiau individų žiemos pabaigoje), populiacijos naudojimas planuojamas taip, kad būtų užtikrintas jos tolygus sumažinimas ir išlaikymas 32–62 šeimų ribose. Nustatomas sumedžiojimo limitas, lygus metiniam prognozuojamam populiacijos prieaugiui arba didesnis, atlikus konsultacijas su nepriklausomomis mokslo ir kitomis suinteresuotomis institucijomis, ar siūlomas nustatyti limitas nesutrukdys pasiekti vilkų populiacijos apsaugos ir valdymo ilgalaikio tikslo ar palaikyti palankią apsaugos būklę). Patvirtinant vilkų sumedžiojimo maksimalų metinį limitą gali būti nustatoma, kad jis naudojamas dalimis, antrosios ir kitų dalių limitai (neviršijus patvirtintos bendros metinės limito normos) peržiūrimi vilkų medžioklės sezono galiojimo laikotarpiu atsižvelgiant į jo panaudojimo rezultatus (palyginus juos su praeitų penkerių metų rezultatais) ir kitus naujus vilkų populiacijos stebėsenos duomenis;

36.5 dėl kitų nei medžioklė priežasčių einamajame medžioklės sezone žuvę vilkų individai, nepriklausomai nuo jų žuvimo momento ir priežasties, turi būti įskaičiuojami į medžioklės sezonui nustatytą vilkų sumedžiojimo limitą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

37. Sumedžiojimo limitu naudojimą prižiūri Aplinkos ministerija, o jį išnaudojus anksčiau nei pasibaigia leistinas vilkų medžioklės terminas – nutraukia vilkų medžioklės sezoną.

38. Vilkų epizootijų atveju vilkų populiacijos gausos reguliavimas gali būti vykdomas neatsižvelgiant į medžioklės terminus ir nustatytus sumedžiojimo limitus.

39. Ne leistino vilkų medžioklės termino metu vilkai gali būti paimti (sumedžioti) iš jų buveinių tik gavus leidimą Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka.

V. VILKO APSAUGOS PLANO TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS

40. Pagrindinis ilgalaikis vilkų populiacijos valdymo ir apsaugos tikslas – užtikrinti palankią vilko rūšies, atliekančios savo ekologinį vaidmenį natūraliose buveinėse, apsaugos būklę, kartu išsaugant maksimaliai taikų šių plėšrūnų sambūvį su žmogumi, išlaikant vilkų populiaciją 31–62 besiveisiančių šeimų (bendras populiacijos individų skaičius 250–500 individų) ribose, kasmet vertinant, kaip laikomasi šio tikslo planuojant vilkų populiacijos naudojimą atsižvelgiant į vilkų populiacijos būklės stebėsenos duomenis ir į ūkiniam gyvūnams daromos žalos mastą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

41. Rūšies genetinei įvairovei bei ekologiniam efektyvumui užtikrinti turi būti leidžiama vilkams užimti kiek įmanoma didesnę tinkamų buveinių plotą šalyje, o paplitimas ribotinas tik tose teritorijose, kuriose kyla neišvengiami ir netoleruotino intensyvumo konfliktai su žmogaus ūkiniais interesais. Populiacijos valdymo priemonės neturi sąlygoti vilkų išnaikinimo vietiniu mastu. Siektina palaikyti kiek įmanoma tolygesnę pasiskirstymą populiacijos viduje ir užtikrinti susisiekimą su kaimyninių šalių populiacijomis.

42. Atsižvelgiant į iškeltus tikslus, esamą vilkų populiacijos būklę ir kylančias grėsmes keliama šie uždaviniai:

- 42.1. rūšies populiacijos apsauga;
- 42.2. rūšies buveinių apsauga;
- 42.3. vilkų daromos žalos valdymas ir konfliktų sprendimas;
- 42.4. stebėsenos ir tyrimai;
- 42.5. švietimas ir informavimas;
- 42.6. veiksmų koordinavimas.

5 lentelė. Apsaugos priemonių planas pagal jų prioritetą (A-svarbi, B-vidutiniškai svarbi, C-nebūtina)

Uždavinys	Priemonė	Prioritetas
Rūšies populiacijos apsauga	Vilko populiacijos gausos reguliavimo kontrolė	A
	Kova su brakonieriaivimu	A
Rūšies buveinių apsauga	Trikdymo prevencija	B
	Žvėrių perėjimo vietos per kelius, fragmentuojančius buveines	C
Vilkų daromos žalos valdymas ir konfliktų sprendimas	Ūkinių gyvūnų apsauga ir žalos prevencija	A
	Žalos kompensavimas	A
	Vilkų medžioklė išimtiniais atvejais	A
Stebėsenos ir tyrimai	Vilko populiacijos būklės stebėsenos	A
	Buveinių kokybės stebėsenos	C
	Visuomenės nuomonės stebėsenos	A
	Statistikos apie sumedžiotus ir žuvusius vilkus rinkimas, skelbimas	A
	Žalos statistikos rinkimas	A
	Moksliniai tyrimai	A
Švietimas ir informavimas	Visuomenės informavimas apie vilko populiacijos būklę ir jos apsaugą	A
	Edukacinės programos specifinėms interesų grupėms	A
Veiksmų koordinavimas	Tarpinstitucinis koordinavimas	A
	Tarptautinis bendradarbiavimas	A

43. Šio plano apsaugos priemonių pagrindimas, jų įgyvendinimo terminai ir už įgyvendinimą atsakingos institucijos pateiktos Vilko (*Canis lupus*) apsaugos plano priemonių įgyvendinimo plane (3 priedas). Apsaugos priemonių plane (5 lentelė) nurodomos priemonės pagal priemonių prioritetą.

1 priedas. *Neteko galios nuo 2018-10-19*

Priedo naikinimas:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

VILKŲ MOKSLINIAI TYRIMAI 1958–2017 METAIS

Iki 1970	Tirta vilkų biologija, mityba, gausumas ir paplitimas Prūsaitė, J. 1961a. Lietuvos vilkų morfologinė charakteristika ir jų paplitimas. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai, serija C, 1(24): 161–176; Prūsaitė, J. 1961b. Lietuvos vilkų mityba ir veisimasis. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai, serija C, 1(24): 177–191.
1988	Vilkų biologijos, ekologijos apibendrinimas Prūsaitė, J. (red.). 1988. Lietuvos fauna. Žinduoliai. Vilnius: 215–218.
1999	Vilkų populiacijos būklės įvertinimas iš medžiotojų ir miškininkų vykdytų apskaitų duomenų Bluzma, P. 1999. Estimation of the state of lynx and wolf populations in Lithuania. Acta Zoologica Lithuanica 9 (1): 34–41.
1999	Vilkų paplitimo apibendrinimas Balčiauskas L., Trakimas G., Juškaitis R., Ulevičius A., Balčiauskienė L. 1999. Lietuvos žinduolių, varliagyvių ir roplių atlasas. Antras papildytas leidimas. [Atlas of Lithuanian mammals, amphibians and reptiles. 2nd ed]. Vilnius. 120 p.
1999	Pirmieji vilkų monitoringo tyrimai Bluzma, P. 2000. Large predatory mammals in Lithuania: abundance dynamics, distribution, population density. Proceedings of the fourth Baltic theriological conference. Tallinn: 35–41; Bluzma, P., Baleišis, R. 2001. Monitoring of the large carnivores in Lithuania: experience and first results. Proceedings of BLCI symposium “Human dimensions of large carnivores in Baltic countries”: 55–62.
1998–2011	Vilkų žalos įvertinimas Projektas „Large carnivores in northern landscapes: an interdisciplinary approach to their regional conservation“ Andersone Ž., Balčiauskas L., Valdmann H. 2001. Human-Wolf Conflicts in the East Baltic – Past, Present, and Future. In: Wildlife, Land and People: Priorities for the 21 st Century. Eds. R. Field, R.J. Warren, H. Okarma, P.R. Sievert: 196–199.; Balčiauskas L., Balčiauskienė L., Volodka, H. 2002. Preliminary assessment of damage caused by the wolf in Lithuania. Acta zoologica Lituanica, 12(4): 419–427.; Linnell J.D.C., Andersen R., Andersone Ž., Balčiauskas L., Blanco J.K., Boitani, L., Brainerd, S., Breitenmoser, U., Kojola, I., Liberg O., Loe J., Okarma H., Pedersen H.C., Promberger C., Sand H., Solberh E., Valdmann H., Wabaken P. 2002. The fear of wolves: A review of wolf attacks on humans. NINA Oppdragsmelding 731, NINA NIKU Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning: 65 p. Balčiauskas L., Volodka H. 2005. Wolf damage in Lithuania meets EU requirements on carnivore protection. Abstracts of the Plenary, Symposium, Poster and Oral papers presented at IMC 9 IX International Mamological Congres: 230.; Balčiauskas, L., Balčiauskienė, L. 2006. Wolf damage to livestock breeders and humans – historical overview of Lithuania. Presentation in: FRAP conference “Management of Conflicts between wildlife and human resource use”, Leipzig, Germany, 2006 01 25–27.; R. Špinkytė-Bačkaitienė, K. Pėtelis. 2011. Wolf Depredation on Livestock in Lithuania in 2009 and 2010. The Fifth International Scientific conference "Rural Development 2011 " : proceedings. Vol. 5, b. 2, p. 149-155.
2000–2005	Vilkų paplitimo įvertinimas (miškininkų apklausa). Projektas „Large carnivores in northern landscapes: an interdisciplinary approach to their regional conservation“

2002	Vilkų populiacijos valdymo plano parengimas Balčiauskas L., Stončius D. 2001. Vilkų populiacijos valdymo plano metmenų paruošimas. Projekto "Approximation of Lithuanian capacity, policies and procedures on Nature Protection to EU requirements, with particular focus on implementation of the EEC Habitats Directive (92/43) and the EEC Birds Directive (79/409)" ataskaita. Vilnius: 1–55 p.; Balčiauskas L. 2002. Possibilities of the development of the wolf population management plan for Lithuania. <i>Acta zoologica Lituanica</i>, 12(4): 410–418.
2003–2004, 2008	Vilkų populiacijos monitoringas Aplinkos apsaugos agentūros tinklapis: 2009-04-28, http://gamta.lt/cms/index?rubricId=a5e7580d-29bc-45c5-b3a4-111afe0ca8cf.
2004	Dalinė vilkų apskaita Bukelskis, E., Pėtelis, K., Tijušas, E. 2004. Elninių žvėrių, vilkų ir lūšių apskaitos rezultatai. <i>Medžiotojas ir medžioklė</i>, 3: 32–33.
2001–2010	Visuomenės nuomonės apie stambiuosius plėšrūnus tyrimai Projektas „Large carnivores in northern landscapes: an interdisciplinary approach to their regional conservation“ Balčiauskas, L. 2001. Human dimensions of the large carnivores in Lithuania – general overview of the survey results from 1999-2001. In: Proceedings of BLCI symposium "Human dimensions of large carnivores in Baltic countries": 7–27. Šiauliai University; Balčiauskas L., Volodka H. 2001. Some aspects of human dimensions of large carnivores in North-west Lithuania. In: Proceedings of BLCI symposium "Human dimensions of large carnivores in Baltic countries": 92–102.; Balčiauskienė L., Balčiauskas L. 2001. Threat perception of large carnivores: are there sexual differences? In: proceedings of BLCI symposium "Human dimensions of large carnivores in Baltic countries": 64–76.; Balčiauskas, L., Randveer, T., Volodka, H. 2005. Influence of place of residence and possible property loss on large carnivore acceptance in Estonia and Lithuania. <i>Acta Biol. Univ. Daugavpil.</i>, 5(1): 47-53.; Balčiauskas, L., Kazlauskas, M., Randveer, T. 2010. Lynx Acceptance in Poland, Lithuania, and Estonia <i>Estonian Journal of Ecology</i> 59, 1, 52–61.; Kazlauskas, M. 2010. Visuomenės nuomonė apie Lietuvos stambiuosius žinduolius, jų populiacijų valdymą ir apsaugą. Daktaro disertacijos santrauka. Vilnius.
2001–2013	Vilkų apsaugos problemų mokslinis įvertinimas Kull T., Pencheva V., Petrovič F., Eliaš P., Hemle K., Balčiauskas L., Kopacz M., Zajickova Z., Stoianovic V. 2004. Agricultural landscapes. In: "Conflicts between human activities and the conservation of biodiversity in agricultural landscapes, grasslands, forests, wetlands and uplands in the Acceding and Candidate Countries (ACC)." A report of the BIOFORUM project, March 2004. Eds. Young J., Halada L., Kull T., Kuzniar A., Tartes U., Uzunov Y. and Watt A.: 10–20.; Balčiauskas L. 2005. Large carnivores in Lithuania: Changing habitats, population numbers and public acceptance. Abstracts of the Plenary, Symposium, Poster and Oral papers presented at IMC 9 IX International Mamological Congress: 229.; Balčiauskas, L., Randveer, T., Volodka, H. 2005. Some aspects of large carnivore acceptance in the Baltic countries: comparisons between Estonia and Lithuania. 3rd International conference 'Research and conservation of biological diversity in Baltic region', book of abstracts: 26–27. Daugavpils.; Balčiauskas, L., Randveer, T., Volodka, H. 2005. Influence of place of residence and possible property loss on large carnivore acceptance in Estonia and Lithuania. <i>Acta biologica universitatis Daugavpiliensis</i> 5(1): 47–53.; Kavaliauskaitė K., Balčiauskas L., Volodka H. 2005. Environmental position of Lithuanian hunters. <i>Acta Zoologica Lituanica</i> 15(3): 271–275.; Balčiauskas L., Volodka H., Kazlauskas M. 2007. Wolf conservation and

-
- acceptance: comparison of South East Lithuania and North East Poland. *Acta biologica universitatis Daugavpiliensis Supplement 1*: 20–27.; Balčiauskas, L. 2008. Human-Wolf Coexistence in the Baltic. In: POTTS, R. G. & HECKER, K. (eds.): *Proceedings of the International Symposium “Coexistence of Large Carnivores and Humans: Threat or Benefit?”* Belgrade: 68–72.; Špinkytė-Bačkaitienė, R., Pėtelis, K. 2009. Vilų populiacijos būklė pagal 2005–2009 metų sumedžiojimą. *Žmogaus ir gamtos sauga 2009. Tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos medžiaga*. 3 –oji dalis: 57–59.; Špinkytė-Bačkaitienė, R., Pėtelis, K. 2012. Diet Composition of Wolves (*Canis lupus* L.) in Lithuania. *Acta Biol. Univ. Daugavp.*, 12 (1): 100–105.; Balčiauskas, L., Kawata, Y. 2009. Estimation of carrying capacity and growth rate of wolf in Lithuania. *Acta Zoologica Lituanica*, 19 (2): 79–84.; Špinkytė-Bačkaitienė, R., Pėtelis, K. 2013. Possibilities of the improvement of the annual wolf number assessment in Lithuania. *Acta Biol. Univ. Daugavp.*, 13 (1): 127–132.; R. Špinkytė-Bačkaitienė, K. Pėtelis. 2013. The Quality of Wolf Population in Lithuania According to Hunting in 2005-2013. The Sixth International Scientific conference "Rural Development 2013: Innovations and Sustainability" : proceedings. Vol. 6, b. 3, p. 481–485;
-
- 2009–2017 Vilų genetiniai tyrimai
 „Vilų populiacijos genetinių tyrimų ir apskaitos atlikimas“, GTC ataskaita
 Špinkytė-Bačkaitienė R., Pėtelis K. 2009. Ar Lietuvoje gyvena vilų ir šuns hibridai. *Medžiotojas ir medžioklė* 5 (141): 35–36.
 Baltrūnaitė, L., Balčiauskas, L., Åkesson, M. 2013
 The genetic structure of the Lithuanian wolf population. *Central European journal of biology*. 8 (5): 440–447.
 Hindrikson, M., Remm, J., Pilot, M., Godinho, R., Stronen, A.V., Baltrūnaitė, L., Czarnomska, S.D., Leonard, J.A., Randi, E., Nowak, C., Åkesson, M., Lopez-Bao, J.V., Alvares, F., Llaneza, L., Echegaray, J., Vila, C., Ozolins, J., Rungis, D., Aspi, J., Paule, L., Skrbinek, T., Saarma, U. 2017 Wolf population genetics in Europe: a systematic review, meta-analysis and suggestions for conservation and management. *Biological Reviews*. 92 (3): 1601-1629;
-
- 2006, 2007, 2008, 2010, 2011 Visuotinė vilų apskaita (GTC koordinuojant atlikta miškininkų visose šalies girininkijose)
 Balčiauskas, L. 2006. Large carnivore numbers and distribution in Lithuania: conflict between protection requirements and admissibility. Presentation in: FRAP conference “Management of Conflicts between wildlife and human resource use”, Leipzig, Germany, 2006 01 25–27.; Balčiauskas, L., Balčiauskienė, L. Volodka, H. 2006. If wolf is disappearing – what do people say? Presentation in: FRAP conference “Management of Conflicts between wildlife and human resource use”, Leipzig, Germany, 2006 01 25–27.; Balčiauskas L. 2008. Wolf numbers and distribution in Lithuania and problems of species conservation. *Annales Zoologici Fennici* (45): 329–334.; Balčiauskas L., Kazlauskas M. 2008. Wolf numbers and public acceptance in different regions of Lithuania. *Acta Biol. Univ. Daugavp.*, 8(1): 95–100.; Špinkytė-Bačkaitienė, R., Pėtelis, K. 2009. Vilų populiacijos būklė pagal 2005–2009 metų sumedžiojimą. *Žmogaus ir gamtos sauga 2009. Tarptautinės mokslinės – praktinės konferencijos medžiaga*: 57 – 59.
-

Pakeistas priedo pavadinimas:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

VILKO (*CANIS LUPUS*) APSAUGOS PLANO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Priemonė	Veiksmai	Pagrindimas	Atsakinga / įgyvendinanti institucija, terminai
1. Vilko populiacijos gausos reguliavimo kontrolė	Vilkų medžioklės reglamentavimas (teritorijos, kuriose vilkai nemedžiojami, medžioklės sezono trukmė, medžioklės būdai ir metodai, metinio vilkų sumedžiojimo limito tvirtinimas)	Vilko populiacijos gausos reguliavimo kontrolė ir limituota vilkų medžioklė būtinos siekiant užtikrinti demografinį ir genetinį populiacijos gyvybingumą, sudaryti sąlygas gyventi nesuardytos socialinės struktūros ir natūralaus elgesio vilkų šeimoms	Aplinkos ministerija. Nuolat.
2. Kova su brakonieriavimu	Laukinės gyvūnijos naudojimo kontrolė, galimų brakonieriavimo atvejų išaiškinimas ir viešinimas	Galimų brakonieriavimo atvejų išaiškinimas ir paviešinimas – efektyvi priemonė, kad apie nelegalią medžioklę būtų sudaryta neigiama visuomenės nuomonė	Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos. Nuolat.
3. Trikdymo prevencija	Transporto priemonių eismo ir miško kelių tinklo plėtros miškingose teritorijose ribojimas atsižvelgiant į teritorijos statusą ir paskirtį, gyventojų ir vykdomos ūkinės veiklos (miškininkystės) poreikius	Žmonių sąlygojamas trikdymas neigiamai veikia vilkų buveinių kokybę. Vilkai trikdymui jautriausi rujos, jauniklių atsivedimo ir auginimo laikotarpiu	VĮ Valstybinių miškų urėdija, savivaldybių administracijos. Nuolat.
4. Žvėrių praėjimo vietos per kelius, fragmentuojančius buveines	Rekomendacijų dėl žvėrių praėjimo vietų (žaliųjų tiltų) įrengimo tiesiant ar rekonstruojant magistralinius kelius Lietuvoje parengimas.	Dideles apkrovas turinčių kelių, kuriuose taikomi užtvėrimai nuo žvėrių, tinklas daro neigiamą įtaką vilkų (ir kitų rūšių) gyvenamosios vietos pasirinkimui, susisiekimui tarp buveinių, subpopuliacijų ir žvėrių judėjimui	Aplinkos ministerija. Iki 2019-12-31.
5. Ūkinių gyvūnų apsauga ir žalos prevencija	1. Informacijos ūkininkams (skrajutės, bukletai, specialus žinynas) apie ūkinių gyvūnų auginimo praktiką ir apsaugos priemonių taikymą parengimas ir platinimas. 2. Finansinės paramos teikimo įsigyjant ir diegiant apsaugos priemones metodikos parengimas.	Efektyviausia priemonė spręsti žalos ūkininkams problemą – taikyti specialią gyvūnų auginimo praktiką ir naudoti apsaugos priemones. Žalos prevencija skatintų palankesnę visuomenės požiūrį į vilkus	1. Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, nevyriausybinių organizacijos. Nuolat. 2. Aplinkos ministerija kartu su Žemės ūkio

Priemonė	Veiksmai	Pagrindimas	Atsakinga / įgyvendinanti institucija, terminai
			ministerija. Iki 2015-06-01.
6. Žalos kompensavimas	1. Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams, ūkiniams gyvūnams ir miškui apskaičiavimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir žemės ūkio ministro 2013 m. spalio 1 d. įsakymu Nr. D1-723/3D-669 „Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymą Nr. 486/359 „Dėl Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“, tikslinimas. 2. Ūkiniams gyvūnams padarytos žalos kaltininko (vilkas, šuo, kitas plėšrūnas) identifikavimo metodinės medžiagos parengimas ir mokymai.	Laukinių plėšrūnų ūkininkams daroma žala lemia neigiamą požiūrį į vilką ir žemesnį plėšrūno apsaugos idėjų priimtinumą. Žalos kompensavimas turėtų būti susietas su apsaugos ir prevencijos priemonių taikymo skatinimu ir finansine parama	1. Aplinkos ministerija kartu su Žemės ūkio ministerija. Iki 2015-06-01. 2. Aplinkos ministerija kartu su Žemės ūkio ministerija ir nevyriausybinėmis organizacijomis. Iki 2015-12-31.
7. Vilkų medžioklė išimtiniais atvejais	Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto aplinkos ministro 2010 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-622 „Dėl Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, patikslinimas	Išimtinė (ne medžioklės sezono metu) ir operatyvi probleminių vilkų individų medžioklė padėtų efektyviau spręsti vilkų daromos žalos problemas	Aplinkos ministerija. Iki 2014-10-15.
8. Vilko populiacijos būklės stebėseną	Naujos metodikos įdiegimas siekiant didesnio vilko populiacijos apskaitos tikslumo ir patikimumo, vilkų šeimų skaičiaus įvertinimo, mažesnės priklausomybės nuo oro sąlygų žiemą–pavasari.	Priimant valdymo ir apsaugos sprendimus, svarbu remtis tikslia, objektyvia ir aktualia informacija apie vilko populiacijos būklę, gausą, paplitimą ir kitimo tendencijas	Aplinkos ministerija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, medžioklės plotų naudotojai, saugomų teritorijų direkcijos.
9. Buveinių kokybės stebėseną	Buveinių kokybės ir jos pokyčių stebėjimo sistemos sukūrimas vykdant Valstybinę aplinkos monitoringo	Vilkų apsaugos užtikrinimui būtina išsaugoti jų buveines, todėl periodiškai	Mokslo institucijos ir nevyriausybines

Priemonė	Veiksmai	Pagrindimas	Atsakinga / įgyvendinanti institucija, terminai
	programą	reikia įvertinti buveinių kokybę	organizacijos. Nuolat.
10. Visuomenės nuomonės stebėseną	Visuomenės nuomonės tyrimas	Daug dalis valdymo ir apsaugos priemonių yra skirtos didinti vilko priimtinumą visuomenėje, todėl, vertinant taikytų priemonių veiksmingumą, būtina periodiškai patikimais metodais įvertinti visuomenės nuomonės pokyčius	Mokslo institucijos ir nevyriausybinių organizacijos. Kas 3–5 metus, pradedant nuo 2015 m.
11. Statistikos apie sumedžiotus ir žuvusius vilkus rinkimas, skelbimas	1. Centralizuotas duomenų apie sumedžiotus vilkus (data, vieta, sumedžiojimo būdas, lytis, apytikslis amžius, išoriniai požymiai, svoris) rinkimas ir teikimas analizei, viešinimas. 2. Duomenų apie kitu būdu žuvusius vilkus dėl žmonių veiklos (žūtys keliuose, brakonieriavimas) rinkimas ir teikimas analizei, viešinimas.	Duomenų apie vilkų sumedžiojimą ir žūtis surinkimas būtinas vertinant populiacijos būklę	Aplinkos ministerija. Nuolat.
12. Žalos statistikos rinkimas	Duomenų apie žalą ir išmokėtas kompensacijas surinkimas	Pagrindinė Lietuvoje deklaruojama vilkų nepriimtumo priežastis – žala ūkiniam gyvūnams. Neišsami informacija apie žalos mastą ir pasiskirstymą sudaro sąlygas neigiamo vilko įvaizdžio formavimui, sunkina tinkamų apsaugos priemonių parinkimą	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, savivaldybių administracijos. Iki 2014-12-31.
13. Moksliniai tyrimai	1. Šeimų dydžio, užimamų teritorijų ir jų naudojimo tyrimai. 2. Populiacijos struktūros tyrimai. 3. Buvėinių kokybę veikiančių faktorių ir tinkamų buveinių tyrimas. 4. Sumedžiotų žvėrių kūnų ar jų mėginių perdavimas moksliniams tyrimams.	Nemažai žinių apie Lietuvos vilkus yra pasenusios ir nebeatitinka realybės. Moksliniam vilko populiacijos valdymo pagrindimui Lietuvoje reikia atnaujinti kai kuriuos duomenis, atlikti papildomus tyrimus	1-3. Mokslo institucijos, nevyriausybinių organizacijos. Nuolat. 4. Medžioklės plotų naudotojai. Nuolat.
14. Visuomenės informavimas apie vilko populiacijos	Informacijos ir duomenų apie vilkus, jų populiacijos apsaugą (vilkų gausa, populiacijos paplitimas ir kaitos tendencijos, buveinės ir jų kokybė,	Objektyvi ir patikima informacija apie populiaciją ir jos apsaugą svarbi užtikrinant valdymo ir apsaugos skaidrumą, šviečiant	Aplinkos ministerija, nevyriausybinių organizacijos. Nuolat.

Priemonė	Veiksmai	Pagrindimas	Atsakinga / įgyvendinanti institucija, terminai
būklę ir apsaugą	visuomenės nuomonės tyrimų rezultatai, vilkų padarytos žalos statistika, žalos prevencijos ir kompensavimo priemonės, sumedžiojimas ir žūtys dėl kitų priežasčių, priimti ir taikomi apsaugos sprendimai) viešinimo sistemos sukūrimas	visuomenę, įtraukiant ją į gamtos saugos aktualijas, didinant vilko priimtinumą	
15. Edukacinės programos specifinėms interesų grupėms	1. Medžiotojų rengimo medžiagos atnaujinimas ir papildymas pateikiant išsamią informaciją apie vilko įtaką žemės ir miškų ūkiui, medžiojamųjų gyvūnų populiacijoms, apie medžioklės įtaką vilko populiacijai, šeimų struktūrai ir pan. 2. Ūkininkų švietimas apie pažangaus ūkininkavimo vilkų gyvenamose vietose praktiką, apsaugos nuo vilkų priemonės, žalos kompensavimo galimybes, vilką ir jo svarbą. 3. Visuomenės švietimas apie vilką kaip rūšį ir jo apsaugą.	Švietimas yra svarbi priemonė, užtikrinanti deramą visuomenės požiūrį į vilką ir daranti įtaką ilgalaikiam vilko populiacijos gyvybingumui	1. Aplinkos ministerija 2. ir 3. Mokslo institucijos, nevyriausybinių organizacijų Nuolat.
16. Tarpinstitucinis koordinavimas	Vilko populiacijos apsaugai reikalingos informacijos surinkimo ir analizės, sprendimų priėmimo, tarpinstitucinio bendravimo koordinavimas	Plane numatytų priemonių (žalos registravimo, žalos kompensavimo, apskaitų ir tyrimų vykdymo, populiacijos būklės stebėjimo, brakonieriaavimo kontrolės ir kitų) įgyvendinimas priklauso nuo įvairių institucijų, todėl būtinas jų veiksmų koordinavimas, kad būtų užtikrintas plane numatytų priemonių efektyvumas	Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija. Nuolat.
17. Tarptautinis bendradarbiavimas	1. Plano išvertimas į anglų kalbą ir pateikimas susipažinti Baltijos vilkų populiaciją saugančioms ir naudojančioms šalims (Latvija, Estija, Baltarusija, Lenkija). 2. Tarptautinės darbo grupės dėl vilkų apsaugos priemonių derinimo sudarymo inicijavimas.	Pagal Berno konvenciją ir „Didžiųjų plėšrūnų valdymo planų rengimo gaires“ vilko populiacijos reguliavimas turėtų būti vykdomas suderinus su kaimyninėmis šalimis	1. Aplinkos ministerija. Iki 2015-06-01. 2. Aplinkos ministerija. Iki 2015-12-31.

Priedo pakeitimai:

Nr. [D1-316](#), 2016-05-02, paskelbta TAR 2016-05-03, i. k. 2016-11075

Nr. [D1-426](#), 2018-05-30, paskelbta TAR 2018-05-31, i. k. 2018-08849

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

4 priedas. Neteko galios nuo 2018-10-19

Priedo naikinimas:

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-316](#), 2016-05-02, paskelbta TAR 2016-05-03, i. k. 2016-11075

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 28 d. įsakymo Nr. D1-699 „Dėl Vilko (canis lupus) apsaugos plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-426](#), 2018-05-30, paskelbta TAR 2018-05-31, i. k. 2018-08849

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 28 d. įsakymo Nr. D1-699 „Dėl Vilko (Canis lupus) apsaugos plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-891](#), 2018-10-18, paskelbta TAR 2018-10-18, i. k. 2018-16345

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 28 d. įsakymo Nr. D1-699 „Dėl Vilko (Canis lupus) apsaugos plano patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Įsakymas

Nr. [D1-12](#), 2019-01-09, paskelbta TAR 2019-01-09, i. k. 2019-00298

Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 28 d. įsakymo Nr. D1-699 „Dėl Vilko (Canis lupus) apsaugos plano patvirtinimo“ pakeitimo